

גרשון קופלר ז"ל

נולד בגליציה
 בתאריך י"ד באב תרס"ו, 5/8/1906
 התגורר ביגור
 שרת בפלמ"ח
 נעלמו עקבותיו בדרך לפעילות מבצעית
 בתאריך כ"א באייר תש"א, 18/5/1941
 מקום קבורתו לא נודע- הוצבה אבן לזכרו בהר
 הרצל

בן 34 בנפלו

קורות חיים

נולד בי"ד באב תרס"ו (5.8.1906) בעיירה נאדוורנה שבגליציה המזרחית כבן למשפחה ענייה, שומרת מסורת. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה ברח המשפחה מפני הקוזאקים לוווינה שבאוסטריה. שם נלקח האב לצבא והאם מתה ממחלה. ששת ילדי הבית ניטלטלו מבית יתומים אחד לשני ובתום המלחמה שב האב מהחזית אבל לא הצליח לפרנס את המשפחה הגדולה וגרשון בן ה-14 נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בידו. בצד עבודתו פעל גרשון בתנועת הנוער הסוציאליסטית בוווינה, ובעיקר באגודת הספורט שלה, שבה נמשך במיוחד לענף השחייה והגיע בו להישגים ניכרים. באותה תקופה רחק מן היהדות ומחברה יהודית, אבל עם גבור האבטלה באוסטריה החליט לעלות לארץ-ישראל בעצת אחיו שעלה לשם קודם לכן. הוא בא לארץ בשנת 1933 עבד כפועל בניין בחיפה ובערבים הדריך בענפי ספורט שונים באגודת "הפועל". באגודה זו הניח את היסודות לענף האתלטיקה הכבדה ב"הפועל" וגם פיתח את ספורט המים. תקופת-מה שימש מורה לספורט בבית-הספר המקצועי ביגור ואז נמשך לחיי הקיבוץ והצטרף אליו כחבר מן המניין. לימים נתן יד פעילה בהעלאת מעפילים לחופי הארץ בימי מלחמת העולם השנייה. עם התגברות הסכנה של פלישת הגרמנים ובעלי בריתם לארץ, הוטל על גרשון להדריך ולאמן מגוייסים לתפקידים מיוחדים.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

בכ"א באייר תש"א (18.5.1941) יצאו, בשליחות ה"הגנה", עשרים ושלושה צעירים - רובם חניכיו - לפעולה נועזת של חבלה בבית הזיקוק בטרופולי שבלבנון, גרשון היה ביניהם. הם הפליגו בסירת מנוע "ארי הים" אבל הפעולה לא בוצעה מסיבות שלא נודעו וגם עקבות הכ"ג לא נודעו עד היום הזה.

לפני יציאתו למשימה השאיר גרשון מכתב פרידה לחבריו ביגור ובו כתב בין היתר: "... חייתי חיים יפים וישרים. ואם במילוי תפקידי זה צפויה לי סכנת מוות, הריני רוצה ללכת לקראתה באותה מידה של אומץ ונכונות שנהגתי עד כה בחיי. אין להצטער ולנוד לי, להיפך - יש לקנא בי על התפקיד האחראי שהוטל עלי להגשימו.... את ארבע השנים שהייתי בקיבוץ הנני חושב לדרך הנכונה והישרה. רק צר לי שמצאתיה באיחור זמן."

בקיבוצו הוקמה לזכרו בריכת-שחייה. שמו הונצח בספר "מגן בסתר" ובחוברת זיכרון שהוציא קיבוץ יגור. בית-הספר לקציני-ים בעכו נקרא על-שם "כ"ג יורדי הסירה."

העתקה נכונה

הסוכנות היהודית לארץ ישראל.

הסתלקה הסרינית

מסדר ההנהלה

המספר 8245392/2/631

ירושלים י"ז בכסלו תש"ג
26.11.42

אל
הנכ"ס, קופלר
כנוץ יגור.

כרת קופלר הנכבדה,

בראשית שנת 1941 נתבקשה הסוכנות היהודית על ידי המפקדה הבריטית הרשמית במזרח התיכון לגייס מספר מתנדבים נבחרים לתפקיד זמני נודע, שהיה סבוך להכשלת סוחרים האויב בסוריה לפני כיבושה בידי בעלי הנדיות.

בעלך גרשון קופלר היה בין אלה שנענו לקריאה והתנדבו למעולה.

המתנדבים ידעו היטב את טבע השליחות ואת הסכנה הכרוכה בה.

ביום 18 בסאי 1941 יצאה קבוצת המתנדבים, עשרים ושלושה במספר, תחת פיקודו של קצין בריטי מוססן וסנסט לביצוע שליחות. מאז נעלמו האנשים ועקבותיהם לא נודעו:

שלושנות הצבא הסוסטכים ניהלו חקירות סמוכות לגילוי התעלומה.

הסוכנות היהודית סברה התאספה אף היא לברר את גורל הקבוצה. כל המאמצים האלה לא נשארו, לראשונה, זרי.

בסכת 8-19 באוקטובר 1942 הוריע לנו המשרד המוססן במפקדה הראשית לסוריה התיכון את הרברים הנאים:

"תזכרו כי ב-18 בסאי 1941 יצאו סמיטה 23 איש שנתגייסו על מנת ידכס, תחת פיקודו של סור סיר — , לבצע פעולה סלחטית חשובה בקשר עם המערכה בסוריה.

אפרי בירור סדוקק וחקירות סמוכות הנני ססער להודיעכם, כי כל האנשים האלה נעדרים וכי אין יסור לתקוה הסתקבלת על הדעה שהם עורס כחיים.

אורכם אם תסירו את הרבר לקרובי האנשים.

רצוני להביע את הערצתי העמוקה לרוח העוז והנבונה אשר רחפה את האנשים האלה לקבל על עצמם את השליחות הסוכנות הזאת ססעם שלשונות הצבא הכריטיים. הואילו נא לספור לקרוביהם את רנשי הערכתנו ונעזנו העמוקים.

הנני סללא כזאם את בקשתו של סלטון הצבאי המוססן.

בשם ההסתדרות הציונית העולמית והסוכנות היהודית לארץ ישראל הנני סביע את דאבון לבנו הגדול על שברך. על זה הננו גאים על הנילוי הנהגור של רוח נבונה והקרכה שפעטה בבעלך והניעה אותו לקדש סס ישראל בהחלצו לסלחטה נגר אויבו כנשט.

הנני לתוסף כי אנשי שהסכת שנתקבל סהספקדה הראשית אינו סניס סקום לתקוה כי סישהו סחברי הקבוצה גוחר כחיים. הרי בשים לב לעובדה סכל חברי הקבוצה נחשכים לנעדרים ואין עדיין רציה עוברתית להיותם חללים, החלטנו לרחות כל פרסום על סעטה הקבוצה וכל הספר סוסכי לחבריה עד לאחר הסלחטה.

בכבוד רב ובהשתתפות עמוק

הסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל
התאחדות העובדים

יומן המשק
ג ב צ ת - ת ל י ט
מס. 5 (165)

ט' בשבט תש"ג
7 בינואר 1943

--- 17-18 למאי 1941 יצאה קבוצה מתנדבים ובהורים לתפקיד צבאי בריט, שהיה מכוון להכשלת תזימות הריגת הסורים לפני כבושה ע"י בנות הנצרות. המתנדבים ידעו היטב את טבע השליחות ואת הטכניקה הכרוכה בה, מאז נעלמו האנשים ועקבותיהם לא נודעו. ניהלו חשיבות ממושכות לגילוי התעלומה, אולם כל המאמצים וההפוסים לא נשאו פרי. בימי התנדבותם נחשבה לידיעה מהמסודרת המוסמכים, שאין כבר יסוד לחקוה, שאנשי הקבוצה עודם בחיים. אחד מנסיה בזה קטנים ממכתבו האחרון של גרשון - חבר יגור, הדיו של יעקב קופלר, שרבים מהנדביו פנינים אותו מתוך קשריו עם יגור. המכתב היה שזור אצל אחד החברים על מנת למסרו לקרובים ולחברים - בהם לא יחזור השליחות המסוכנת הזאת.

17 למאי 1941

--- "חייתי חיים ימים וישננה והנני רואה גם כמותי ללכת בדרך גאה וצניחה, אל המצאנו, כפי שגם אנרכי אני עובד, אל תרחמו עלי, כי מחבבה אני צדיק, כימי הרי השתדלתי תמיד למלא את חובתי - ומוכן אני גם במלואי חובתי לתת את חיי. מצי חיותי בקבוץ, זה שלש וחצי שנים, יש לי ההרגשה שעליתי בדרך הנכונה, יצר לי שרק האחר כל כך מצאתי את דרכי.

שלום יגור - שלום לכל האברים בקבוצתו

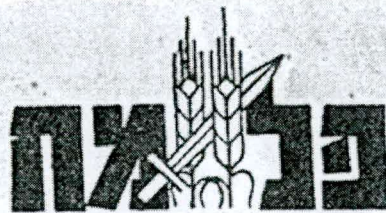
לחברי "הפועל",

חיו לעתים הבדלי דעות בינינו, אבל תמיד הייתי קשור אליהם. מביל ארבע-עשרה חבני משותף לחנוכה ספורט הפועלים, לספורט הפועלים הקדשתי את חיי - נהניתי יקבלתי מהתכונה הזאת הרבה. לחנייה הפועלים האוסטרית אני אסיר תודה על כך, ואם שוב תהיה ציביליזציה באירופה ותסור הנועה הפועלים האוסטרית - תמסרו לחברי התנועה והשואבובד, שהייתי נאמן להם עד מותי וברוחם חייתי.

חיי ספורט הפועלים, חיי סוציאליזם

קבלו את ברכותי האחרונות, שלום לכלכם

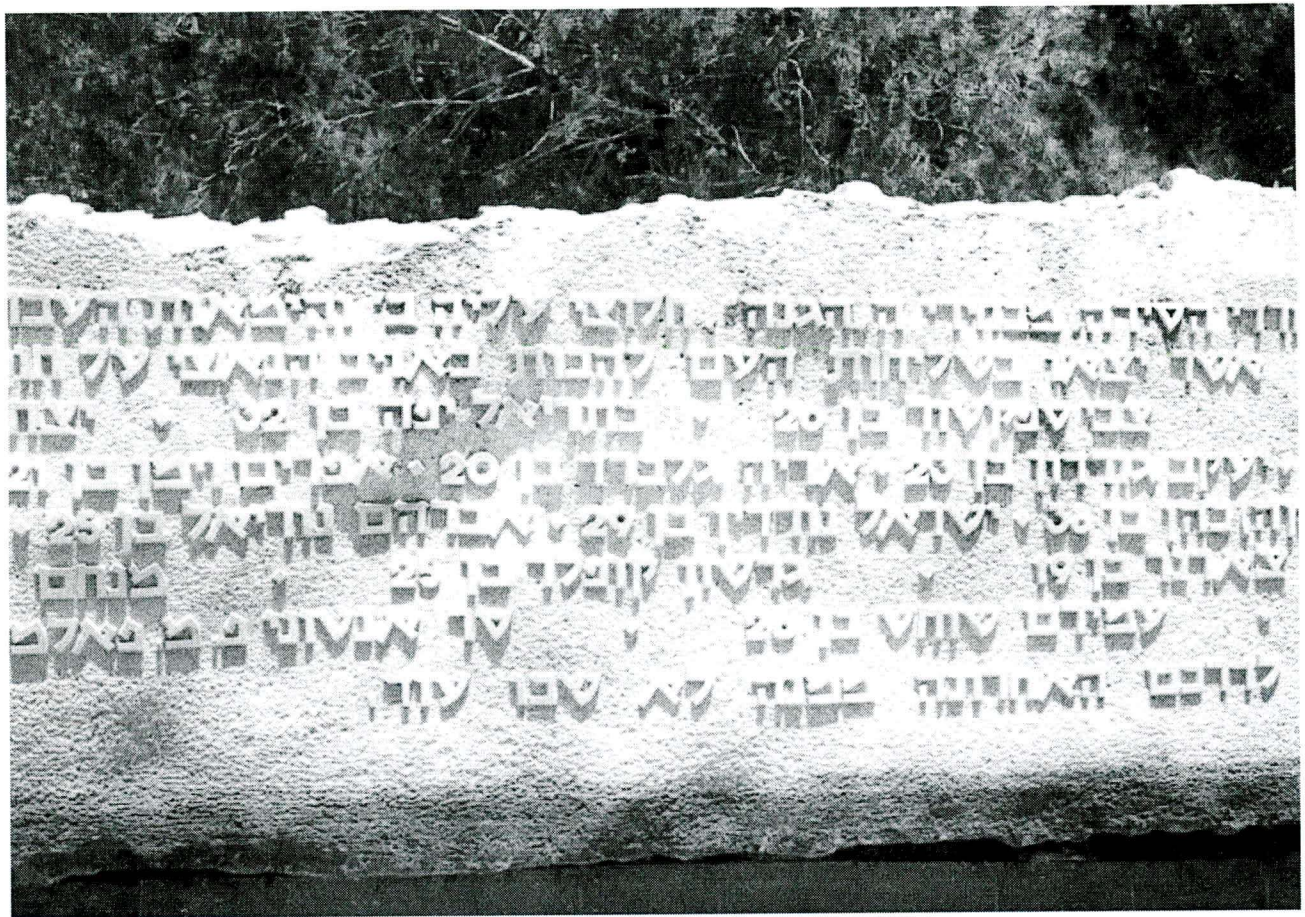
את ספדתי המקצועית הצנועה, המסיר אחרי מותי ל"הפועל" בגבעת-חיים, גרשון

כג יורדי הסירה
 מבחירי ההגנה
 חלוצי עליה ב'
 והיפאות העברית הלוחמת
 ראשוני פלמ"ח
 אשר יצאו בשליחות העם
 להכות באויב הנאצי
 על חוף טריפולי שבלבנון
 ביום כ"א באייר תש"א
 הפליגו לדונם האחרונה
 מפנה לא שבו עוד.

זכנס הארצי החמישי • ירושלים, כ"א אייר תשי"ז (22.5.57)

פלמ"ח - מבצע החבלה בטרפולי (כ"ג + 1 יורדי הסירה)

הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה. פרשת יציאתם של 23 לוחמים יהודים וקצין בריטי למשימת חבלה בבתי הזיקוק בטרפולי שבסוריה, ב- 18 במאי 1941, קשורה להקמת הפלמ"ח בקשר הדוק: הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה. באותה מסגרת, ובמרחק זמן קצר ביותר, שותפו חוליות של לוחמי הפלמ"ח בכוח החלוץ של הצבא הבריטי שפלש לסוריה וללבנון. 'השיתוף' נוצר כתוצאה מהתקרבות חזית המלחמה לארץ-ישראל. תחת איום הכיבוש הגרמני ניאותו הבריטים להיענות לתביעתה של הנהגת היישוב בארץ - לאפשר השתתפות מיבצעית של מתנדבים במלחמה. אנשי מודיעין ב'שלוחה הארצישראלית של "המחלקה לתפקידים מיוחדים במפקדת הכוחות הבריטיים במזרח התיכון (E.O.S.)" היו מעונינים להפעיל מתנדבים אלה במשימות מודיעין וחבלה.

פלמ"ח - חשיבות המבצע - הכ"ג

פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה. חשיבותו העיקרית של המיבצע - תרומתו למורשת הקרב של הכוח הצבאי העצמאי של היישוב בארץ. פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה. בתנאי מלחמת העולם השנייה, בה הצטייר היהודי כנרדף ומושמד, הייתה היחלצות זו של יחידת לוחמים יהודים ארצישראליים למבצע צבאי נגד הנאצים, למופת חשוב ונחוץ, והפלמ"ח, שפקודת הקמתו ניתנה שלושה ימים לפני מועד המיבצע, אימץ אותו כמקור השראה לרוח הלחימה שלו.

פלמ"ח - תוכנית המבצע - הכ"ג

תוכנית המיבצע תוכנית המיבצע הסתמכה על ידיעות מודיעיניות שהעביר יוסף קוסטיקה, מה'מסתערים' של ה'הגנה' באזור המיועד. על פי התוכנית היה על הכוח להתקרב בספינה לבתי הזיקוק. מפקד הכוח, המלווה הבריטי והמכונאי, היו אמורים להישאר בספינה, כששאר אנשי הכוח יגיעו בשלוש סירות אל החוף, וכל חוליית תבצע את חלקה במשימה: (1) חוליית האבטחה תישאר ליד הסירות. (2) חוליית הרתק תתפרש לאורך מסילת הברזל המובילה לבתי הזיקוק. (3) החוליית הפורצת תחדור למיתקנים ותניח את מטעני החבלה. ההודעה על הפעולה הגיעה לסוכנות היהודית בשלב מאוחר, זמן קצר לפני מועד הביצוע. משיקולים שונים, בעיקר מפני חשיבות 'השיתוף', נמנעה הסוכנות היהודית מלסרב לפנייה הבריטית או לבקש דחייה, וכתוצאה מכך לא נותר ללוחמים די זמן להכנה. כמו כן דחו הבריטים הצעה של ה'הגנה', להתקרב לבתי הזיקוק בעת ובעונה אחת מן היבשה ומן הים (הצעה, שקבלתה הייתה עשויה לשנות את תוצאות המבצע).

פלמ"ח - העלמות החוליה - הכ"ג

אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. בשעות הבוקר של ה-18 במאי 1941 יצאו 24 הלוחמים מנמל חברת החשמל שבמפרץ חיפה בספינה "ארי הים" (SEA LION) "כשעל סיפונה שלוש סירות פלישה קלות. הם נשאו עימם משדר אלחוטי - והוראה להימנע ככל האפשר מלהשתמש בו, כדי שלא יתגלו בידי האויב. גם את כל התעודות המזהות השאירו מאחור, למקרה שיתגלו. לאחר יציאתם יצרו פעמיים קשר עם בסיס היציאה. מאז הקשר האחרון, בצהרי אותו יום, אבדו עקבותיהם. לאחר שנודע דבר היעלמות הספינה על כל ציוותה, עשתה הסוכנות היהודית מאמצים ניכרים לגלות את גורל האנשים. לאחר שהבריטים כבשו את סוריה נשלח יוסף פיין וטוביה ארזי (שעמדו בראש רשת המודיעין בסוריה לפני הכיבוש) לנהל חקירה מדוקדקת אודות הפעולה. מסקנתם הייתה שהכוח התגלה כאשר התקרב לחוף על מנת לוודא את מקומם, בגלל טעות בניווט. לחוקרים הסתברה עובדה שלא נלקחה בחשבון כאשר נשלחו האנשים למיבצע: בערב היציאה הפציצו הבריטים את טריפולי ובכך גרמו להגברת הערנות והשמירה בעיר ובסביבתה. מאז אותה חקירה ועוד שנים רבות אחריה הועלו השערות רבות לגבי גורלם של האנשים. כל התשובות שניתנו לא פתרו את תעלומת היעלמותם המוחלטת של כל המשתתפים במיבצע מבלי להשאיר עקבות (מלבד פריטי לבוש בודדים). אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. לאחר מעשה, הובעו הרהורי חרטה על ההסכמה לשלוח את הלוחמים למיבצע הרפתקני, שייתכן כי לא הוכן כראוי. מבחינת 'השיתוף' היה זה כישלון מוחלט לשני הצדדים: המשימה לא בוצעה והאנשים לא שבו. 'השיתוף' נמשך חרף הכישלון, בגלל האינטרס החזק שהיה לשני הצדדים בהמשכו.

פלמ"ח - גיבוש תוכנית המבצע וההכנות לקראתו - הכ"ג

הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. 'עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. בפברואר-מרס 1941 התקיים בשטח 'מגרשי התערוכה' בצפון תל-אביב קורס הכנה לפעילות חבלנית ומודיעינית. אהרון ליזבסקי (לשם) היה המפקד מטעם ה'הגנה', 'וקפטן ג'. האמונד - המפקח מטעם רשויות הצבא הבריטי. בקורס השתתפו כמה עשרות מתנדבים, שמרביתם לקחו חלק בעבר בקורסים הימיים של ה'הגנה' ורכשו ביחידותיה ניסיון מיבצעי, ימי או יבשתי. הבריטים הדריכו במקצועות החבלה והקשר. בחודש אפריל 1941 התגבשה במפקדה הבריטית תוכנית לכבוש את סוריה ולבנון מידי שלטון ווישי. התוכנית כללה גם פעולות חבלה שלפני הכיבוש, כגון הפצצה על מטוסים גרמנים שחנו בשדות תעופה בסוריה, וחבלה בבתי הזיקוק בטרפולי, שעמדו לספק למטוסים דלק. הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. צבי ספקטור נתמנה למפקד המיבצע, ועם עשרים ושניים פיקודיו נמנו לוחמים בעלי ניסיון מיבצעי קודם ב'נודדת' (ספקטור עצמו וסגנו יצחק הקר), בפו"ש, ב'פלוגות הלילה' ובפו"ם, וגם בהעפלה (כתריאל יפה, עמירם שוחט ואחרים). אל הלוחמים

צורף המייג'ור סר אנטוני פלמר, כמשקיף מטעם הגורם היוזם.